

Paveldo tvarkybos reglamento PTR 3.03.01:2005
„Nekilnojamojo kultūros paveldo statinio tvarkomųjų
statybos darbų projekto ar tvarkomųjų paveldosaugos
darbų projekto paveldosaugos (specialiosios)
ekspertizės atlikimo taisyklės“
priedas

(Nekilnojamojo kultūros paveldo statinio tvarkomųjų statybos darbų projekto ar tvarkomųjų
paveldosaugos darbų projekto paveldosaugos (specialiosios) ekspertizės akto forma)

**NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO STATINIO TVARKOMŲJŲ STATYBOS
DARBŲ PROJEKTO AR TVARKOMŲJŲ PAVELDOSAUGOS DARBŲ PROJEKTO
PAVELDOSAUGOS (SPECIALIOSIOS) EKSPERTIZĖS
AKTAS**

2023-01-30 Nr. 23-01-30/RB
(data)

Vilnius
(sudarymo vieta)

Nekilnojamojo kultūros paveldo statinio duomenys Miesto salės rūmai, Aušros Vartų g. 5 / Pasažo
skg. 2, Vilniaus m., Vilniaus miesto sav., unikalus objekto kodas 10361, Vilniaus senamiestis, unikalus
objekto kodas 16073, Vilniaus senojo miesto ir priemiesčių archeologinė vietovė, unikalus objekto
kodas 25504

(pavadinimas, adresas, unikalus Kultūros vertybių registro kodas)

Pastato – Filharmonijos unikalus daikto Nr. 1001-9000-1010, pažymėjimas plane: 1C4p
(statinio ir statinio užimamo ar jam naudoti reikalingo žemės sklypo unikalus numeris Nekilnojamojo turto registre)

projekto pavadinimas Miesto salės rūmų (un. k. Kultūros vertybių registre 10361), Aušros vartų g.
5, Vilniaus m., pagrindinio (Rytu) fasado tvarkybos darbų (restauravimo, remonto ir avarijos
grėsmės pašalinimo – apsaugos techninių priemonių įrengimo) projektas

duomenys apie tvarkomųjų statybos darbų projektuotoją UAB „Enero“, į.k. 302521962, Trakų g.3/2,
Vilnius, projekto vadovė Judita Balaišytė, LAR architekto kvalifikacijos atestato, išduoto 2020-09-
23, Nr. A 1948, KM nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialisto atestato, išduoto 2021-02-
11, Nr. 0754

(juridinio asmens pavadinimas, teisinė forma, kodas, buveinė, fizinio asmens vardas, pavardė)

(kvalifikacijos atestatų, teisės rengti ypatingų statinių projektus pripažinimo pažymų išdavimo datos bei numeriai)

duomenys apie tvarkomųjų paveldosaugos darbų projekto rengėją projekto vadovė Judita Balaišytė,
KM nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialisto atestato, išduoto 2021-02-11, Nr. 0754
(vardas, pavardė, kvalifikacijos atestato data bei numeris)

privalomos pastabos Miesto salės rūmai, unikalus objekto kodas 10361, adresas: Vilniaus miesto
sav., Vilniaus m., Aušros Vartų g. 5 / Vilniaus miesto sav., Pasažo skg. 2, įregistravimo registre data:
1993-01-26, statusas: paminklas, objekto reikšmingumo lygmuo yra: nacionalinis, rūšis:
nekilnojamas, teritorijos: KVR objektas: 3533.00 kv. m, vizualinės apsaugos pozonis: 1697.00 kv. m,
vertybė pagal sandarą: pavienis objektas, seni kodai: kodas registre iki 2005-04-19: S921, Nr.
Lietuvos Respublikos kultūros paminklų sąrašas: IR28, autorius: projekto autorius architektas

Konstantinas Korojedovas (1862 - po 1912), 1910 m. rekonstrukcijos autorius architektas Vaclovas Michnevičius (1862-1947), 1975-1993 m. restauracijos autoriai architektas Rimas Anusevičius, konstruktorius Jakovas Mendelevičius, amžius: pastatyti 1900 - 1902 m. rusų pirklių užvažiuojamųjų namų vietoje, projekto autorius Konstantinas Korojedovas (1862 - po 1912), iš dalies rekonstruoti 1910 m. pastatą pritaikant rusų dramos teatrui, autorius architektas Vaclovas Michnevičius (1862-1947); 1975-1978 m. restauruoti, autoriai J. Mendelevičius, R. Anusevičius, 1978-1993 m. restauruoti, iš dalies rekonstruoti, autorius architektas Rimas Anusevičius, konstruktorius Jakovas Mendelevičius, stilius: neoklasicizmas, atskirų patalpų interjerai modernio stiliistikos, vertingųjų savybių pobūdis: architektūrinis (lemiantis reikšmingumą, retas), dailės (lemiantis reikšmingumą, svarbus), istorinis (lemiantis reikšmingumą, svarbus), kultūrinės raiškos (lemiantis reikšmingumą, svarbus), vertingosios savybės patikslintos Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Pirmosios nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos 2019-02-12 aktu Nr. KPD-RM-1818/1 (žiūrėti Kultūros vertybių registro duomenis www.kpd.lt).

Miesto salės rūmai, Aušros Vartų g. 5 / Pasažo skg. 2, Vilniaus m. yra:

1) į Kultūros vertybių registrą įtrauktoje vietovėje - Vilniaus senamiestyje (unikalus objekto kodas 16073), Vilniaus m., įregistravimo registre data: 1993-05-21, statusas: paminklas, įrašytas į sąrašus: pasaulio paveldo objektas, objekto reikšmingumo lygmuo yra: nacionalinis, rūšis: nekilnojamas, objektas įrašytas kaip: vietovė (valstybinis), kodas registre iki 2005-04-19: UIP, Lietuvos Respublikos kultūros paminklų sąrašas: UR1, vertingųjų savybių pobūdis: želdynų (lemiantis reikšmingumą, svarbus), inžinerinis (lemiantis reikšmingumą, retas), istorinis (lemiantis reikšmingumą, unikalus), urbanistinis (lemiantis reikšmingumą, unikalus), archeologinis (lemiantis reikšmingumą, unikalus), kraštovaizdžio, memorialinis (lemiantis reikšmingumą, unikalus), architektūrinis (lemiantis reikšmingumą, svarbus), teritorijos plotas: 3519811 kv. m, vertingosios savybės patikslintos 2013-09-24 Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktu Nr. KPD-RM-2014 (su vėlesniais papildymais), kurį priėmė KPD pirmoji nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo taryba (žiūrėti Kultūros vertybių registro duomenis www.kpd.lt), amžius: XIII a. - XIV a. pr. - XX a. I p. su XX a. II p. - XXI a. pr. tarpais;

2) į Kultūros vertybių registrą įtrauktoje vietovėje - Vilniaus senojo miesto ir priemiesčių archeologinėje vietovėje (unikalus objekto kodas 25504), Vilniaus m., įregistravimo registre data: 2001-02-09, statusas: valstybės saugomas, objekto reikšmingumo lygmuo yra: nacionalinis, rūšis: nekilnojamas, teritorijos KVR objektas: 6199895.00 kv. m, vertybė pagal sandarą: vietovė, vietovėje yra: Žr. TRP 14-17, seni kodai: kodas registre iki 2005-04-19: A1610K, amžius: XIV-XVIII a. po Kr., vertingųjų savybių pobūdis: archeologinis (lemiantis reikšmingumą), istorinis (lemiantis reikšmingumą, svarbus), kraštovaizdžio, memorialinis (lemiantis reikšmingumą, svarbus), mitologinis (lemiantis reikšmingumą, svarbus), vertingosios savybės patikslintos 2018-07-03 Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktu Nr. KPD-VL-1301 (su vėlesniais papildymais), kurį priėmė KPD ketvirtoji nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo taryba (žiūrėti Kultūros vertybių registro duomenis www.kpd.lt).

Miesto salės rūmų (un. k. Kultūros vertybių registre 10361), Aušros vartų g. 5, Vilniaus m., pagrindinio (Rytu) fasado tvarkybos darbų (restauravimo, remonto ir avarijos grėsmės pašalinimo - apsaugos techninių priemonių įrengimo) projektas numato tvarkomuosius paveldosaugos darbus ir parengtas atsižvelgiant į užsakovo iškeltus uždavinius, statinio projektavimo užduotį (techninę specifikaciją) bei vadovaujantis:

1. LR nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo, LR statybos įstatymo bei poįstatyminių teisės aktų (PTR) reikalavimais;
2. Kultūros vertybių registro duomenimis;
3. Lietuvos Respublikos kultūros paminklo (UIP) Vilniaus senamiesčio apsaugos reglamentu;

4. Miesto salės rūmai (u.k. 10361), Vilniaus m. sav., Vilniaus m., Aušros Vartų g. 5/Pasažo skg. 2, (autorius V. Raila) 2022 m. atliktu Eksterjero polichromijos tyrimu;
5. 2021 m. atliktu (autorius V. Merkevičius) Statinio dalinės ekspertizės aktu;
6. 2022 m. atliktais (autorė A. Grubinskaitė) Miesto salės rūmų rytinio fasado tinkų cheminiais ir granulimetriniais, stratigrafiniais ir cheminiais polichrominio dekoru ir užterštumo vandenyje tirpiomis druskomis tyrimais bei jų apibendrinimu;
7. Miesto salės rūmų (Lietuvos nacionalinės filharmonijos) rytinis fasadas (Aušros Vartų g. 5/Pasažo skg. 2, Vilniaus sav.) (unikalus kodas Kultūros vertybių registre 10361) (autoriai S. L. Žilys, M. Rimkevičius, A. Grubinskaitė) 2022 m. parengta Miesto salės rūmų (Lietuvos nacionalinės filharmonijos) rytinio fasado plastinio dekoru tyrimo restauravimo ir konservavimo darbų programa;
8. UAB „Enero“ (projekto vadovė J. Balaišytė) 2022 m. parengtais Miesto salės rūmų (un. k. Kultūros vertybių registre 10361), Aušros vartų g. 5, Vilniaus m., pagrindinio (Rytų) fasado tvarkybos darbų (restauravimo, remonto ir avarijos grėsmės pašalinimo – apsaugos techninių priemonių įrengimo) projekto projektiniais pasiūlymais;
9. Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Vilniaus teritorinio skyriaus 2022-11-15 išduotomis Tvarkybos darbų projektavimo sąlygomis Nr. EVS-84.

Istoriniai duomenys

Pastato istorinės raidos santrauka

Rūmai pastatyti 1900-1902 m. rusų pirklių užvažiuojamųjų namų vietoje, projekto autorius Konstantinas Korojedovas (1862- po 1912 m.). Rūmai iš dalies rekonstruoti 1910 m. pastatą pritaikant rusų dramos teatrui, autorius - architektas Vaclovas Michnevičius (1862-1947 m.). 1975-1978 m. restauruoti, autoriai J. Mendelevičius, R. Anusevičius; 1978-1993 m. restauruoti, iš dalies rekonstruoti, autorius architektas Rimas Anusevičius, konstruktorius Jakovas Mendelevičius. Pastato I a. 1904- 1912 m. veikė seniausias lietuviškas knygynas, įsteigtas Petro Vileišio. Knygynui vadovavo Marija Piaseckaitė - Šlapelienė. Rūmuose 1905-12-04 / 1905-12-05 dirbo Didysis Vilniaus seimas. 1906-11-06 įvyko pirmosios lietuvių operos „Birutė“ (komp. M. Petrauskas) premjera. I pasaulinio karo metais čia veikė vokiečių karo ligoninė. 1918 m. gruodžio 15 d. salėje buvo paskelbtas manifestas, skelbiantis Tarybų valdžią Vilniuje. Valstybinė filharmonija buvo įsteigta Tarybų valdžios 1940 m., buvusios Miesto salės patalpose, įrengtose 1902 m. Prieš tai, nuo 1503 m. šioje vietoje buvo Maskvos pirklių namai: prekybiniai keliai, jungiantys rusų žemes su Vakarų Europa,ėjo per Lietuvą. „Didysis Lietuvos kunigaikštis Aleksandras (...) leido miestui pasistatyti pirklių namus su sandėliais. Visi atvažiuavę pirkliai turėjo juose apsistoti, čia sandėliuoti savo prekes (...). Kaip žinome, šie namai ir buvo pastatyti dabartinio filharmonijos pastato vietoje, viename iš pagrindinių Vilniaus prekybinių traktų. Kokie šie namai buvo, sunku šiandien ką nors pasakyti”.

Miesto salės statyba

1898 m. pirklių namai pasiekė tokio susidėvėjimo laipsnį, kad tapo būtinybė juos perstatyti. 1899 m. Dūmai pateikiami du naujo pastato statybos projektai: pirmojo statybos kaina – 170000 rub., antrojo – 222000 rub. Lyginant su pirmu projektu, antruoju buvo siūloma frontalinę dalį statyti ne trijų, o keturių aukštų, padidinti koncertų salę, įruošti puošnų vestibulį, padidinti viešbutį, įrengti prie jo salę. Bendru komisijos nutarimu priimamas II projekto variantas. Kaip vyko statybos darbai, užfiksuota 1904 m. lapkričio 11 d. Dūmai pateiktoje statybinių darbų ataskaitoje: paaiškėja, kad statybų eigoje buvo keičiamas projektas ir bendra darbų kaina 331911 rub. 36 kap. Buvo vykdomas senųjų pastatų griovimas, visi pamatai statomi naujai. Vietomis rasti užpilti senieji šuliniai; koncertų salėje balkonai projekte nebuvo numatyti, jie atsirado darbų eigoje; centriniame fasade lipdiniai, nukentėję nuo drėgmės buvo pakeisti cementiniais. Statybos pradėtos 1900 m., o pastatas galutinai užbaigtas 1902 m. kovo 19 d. Pagal K. Korojedovo projektą pirmieji rūmų aukštai panaudoti parduotuvėms, o viršutiniai – viešbučiui “Grand Hotel”. Rūmai pastatyti vos per 2 metus, būta nusikundimų dėl darbų kokybės, ypatingai - dažymo. Tais pačiais metais architektas V. Michnevičius paruošė Miesto salės pritaikymo rusų dramos teatro poreikiams, projektą. Iki kurių metų salė buvo

nuomojama teatrui duomenų neturima. Nuo 1940 m. buvusios miesto salės patalpose įsikūrė Lietuvos nacionalinė filharmonija.

Polichrominių tyrimų apibendrinimas

Istorinėje T. Dambrauskaitės apybraižoje pateiktose XX a. pradžios fotografijose matyti, kad fasadas buvo šviesus, monochrominis, o frontono centre ant herbinio skydo – Vytis. Ant fasado paviršių užfiksuoti 8 dažyti sluoksniai: 1 sl. (ankstyviausias) – šviesiai gelsvai pilkšvas (smėlio spalva) (monochrominis dažymas), 2 sl. – balkšvas, 3 sl. – geltona ochra (vienose atodangose tamsesnė, kitose – šviesesnė), 4 sl. – šviesiai pilka (kai kuriose vietose po šv. pilku sluoksniu randamas tamsiai pilkas sluoksnis) 5 sl. – geltona ochra, 6 sl. – pilkas cementinis užtrynimasis, 7, 8 sl. – vėlyviausi dažyti sluoksniai pagal PRI spalvinius sprendinius.

Puskolonių kapiteliai ir dalis lipdinių – gipsiniai. Bareljefai ir lipdinių kompozicijos po trečio aukšto langais – cementiniai. Ant lipdinių dažytų sluoksnių stratigrafija neišlikusi. Kai kuriose vietose ant gipso lipdinių rasti tik vieno anksčiau dažyto sluoksnio (pilkšva ochra) fragmentai.

Tyrimo išvados

Nustatyta, kad trys ankstyviausi dažyti sluoksniai – monochrominiai. Pirmas, ankstyviausias, sluoksnis – smėlio spalvos (smiltainio imitacija), antras sluoksnis – balkšvas, trečias – pilkšva ochra. Fasadas buvo monochrominis, tai matyti XX a. pradžios fotografijose. Kadangi fasaduose gausu reljefinės puošybos, spalvinė puošyba yra perteklinė.

Rekomendacijos

Tinkamiausias fasado dažymas – monochrominis, smėlio spalvos, pagal autentiškus ankstyviausio sluoksnio pavyzdžius. Rekomenduojama atkurti frontono centre reljefinį Vyčio atvaizdą.

Cheminių tinko tyrimų apibendrinimas

Rengiant tvarkybos darbų projektą Kultūros paveldo centro atlikti Miesto salės rūmų rytinio fasado tinkų cheminiai ir granulimetriniai, stratigrafiniai ir cheminiai polichrominio dekorų ir užterštumo vandenyje tirpiomis druskomis tyrimai ir pateiktas jų apibendrinimas: - Atlikus tinko cheminę ir granulimetrinę analizę nustatyta, kad skiedinio gamybai naudotos dolomitinės kalkės su romancemenčiui būdingomis savybėmis ir itin smulkaus smėlio užpildas. Tinko skiedinio gamybai naudotas vidutinio riebumo kalkinis skiedinys. - Atlikus plastinio dekorų cheminę analizę nustatyta, kad skiedinio gamybai naudotos kalkių ir gipso skiedinys. - Atlikus vandenyje tirpių druskų anijonų kokybinę cheminę analizę, galima daryti išvadą, kad pastato pagrindinio fasado tinko bei plastinio dekorų užterštumas vandenyje tirpiomis chloridų ir sulfatų druskomis yra mažas. Didžiausias užterštumas – vandenyje tirpiomis nitratais bei nitratais druskomis, tačiau bendras užterštumas nėra didelis. Vandenyje tirpiomis druskomis yra pažeistos lokalios vietos – šalia lietvamzdžių, stogo šlaito. - Apžiūrėjus polichromijos mėginius mikroskopu, pastebėta, kad daugumos stratigrafija nesiskiria: paviršiai buvo baltai glaistyti bei dažyti šviesiai melsvu (arba baltu su pavienėmis mėlynomis dalelėmis) ir vienu arba dviem skirtingų atspalvių šviesiai rudais dažų sluoksniais. Dalis lipdinių yra gipsiniai, tikrinta tik jų stratigrafija. Šiuose sluoksniuose pirmieji melsvi bei rusvi sluoksniai nesutinkami. - Atlikus polichromijos mėginių rišamųjų medžiagų cheminius tyrimus nustatyta, kad pirmųjų dažymų sluoksnių dažai yra kalkiniai su kazeino priedu. - Nustatyta, kad dominuoja skirtingų atspalvių rudi ir geltoni geležies pigmentai (galimai ochros), o kaip priemaišiniai pigmentai atspalviui suteikti naudoti sintetinis ultramarinas bei medžio anglis. - Apibendrinant paimtų polichromijos mėginių tyrimų rezultatus, galima daryti išvadą, kad viename ir pirmųjų etapų fasadas buvo dažytas rusvų, rusvai gelsvų atspalvių dažais

Projekto sprendiniai tvarkybos darbams

Tvarkybos darbų sprendiniai parengti vadovaujantis Užsakovo parengta ir patvirtinta projektavimo užduotimi, atliktų polichromijos, ceminių tinko tyrimų duomenimis, fotofiksacijomis bei Nekilnojamojo kultūros vertybės apskaitos dokumentais, paveldo tvarkybos reglamento PTR 3.06.01:2014 „Kultūros paveldo tvarkybos darbų projektų rengimo taisyklės“, paveldo tvarkybos reglamento PTR 3.08.01:2013 „Tvarkybos darbų rūšys“ reikalavimais, statinio dalinės ekspertizės rekomendacijomis. Vadovaujantis paveldo tvarkybos reglamento PTR 3.08.01:2013 „Tvarkybos darbų rūšys“ nuostatomis projektuojami tvarkomieji paveldosaugos darbai - restauravimas, remontas, avarijos grėsmės pašalinimas (apsaugos techninių priemonių įrengimas). Restauravimas - tyrimais pagrįsti darbai, kuriais išsaugomas objekto autentiškumas ir vertingosios savybės, grąžinama pirminė išraiška ar savitas pavidalas – forma; restauravimo darbams atlikti naudojamos specialiosios technologijos ir medžiagos, kurių savybės yra suderinamos su kultūros paveldo objekto vertingųjų savybių medžiagiškumu; restauravimui taip pat priskiriami kultūros paveldo objekto prarastų dalių ir elementų savito pavidalo – formos bei medžiagiškumo atkūrimas, kai tokiems darbams naudojamos naujos technologijos. Remontas - prarastų fizinių savybių atstatymo darbai, kuriuos atliekant maksimaliai saugomos vertingosios savybės: išlaikoma objekto elementu esama forma ir konstrukcijos (išorinis pavidalas, kontūrai, išvaizda, matmenys), esamose konstrukcijose bei elementuose panaudotos medžiagos (statybos produktai, sudėtinės daiktų dalys). Vykdamas remonto darbus atliekami tik tokie tyrimai, kurie reikalingi medžiagų suderinamumui nustatyti. Vadovaujantis LR kultūros ministro 2013 m. rugpjūčio 20 d. įsakymu Nr. IV-607, projekte numatomi apsaugos techninių priemonių įrengimo darbai - šiems darbams priskiriami lietaus sistemos remonto darbai.

Tvarkybos darbų aprašymas

Statinio dalinės ekspertizės apibendrinimas

Fasadai.

Pastato fasadai - tinkuoti, apdailinti dekoratyviniais elementais. Dėl susidėvėjusio stogo ir karnizų apskardinimo pastato sienos bei karnizai atskirose vietose yra veikiami nuolatinės drėgmės, dėl fasado tinkas vietomis - atšokęs, jo gabalai krenta iš didelio aukščio keldami pavojų praeiviams.

Reikalingas fasadų remontas.

Karnizai.

Dėl susidėvėjusio apskardinimo ir nepakankamo vandens nuvedimo drėksta išorinės pastato sienos, eroduoja mūras. Reikalingas erozijos veikiamo sienų mūro remontas.

Balkonai.

Balkonų konstrukcija - ant sijų įrengta gelžbetoninė plokštė, į kurią įtvirtinti plieniniai arba betoniniai turėklai. Gelžbetoninės balkonų plokštės dėl susidėvėjusios balkono hidroizoliacijos - pažeistos erozijos, apsauginis betono sluoksnis - atšokęs, armatūra - veikiamas korozijos. Balkonų konstrukcijos dėl nesandarios balkonų dangos ir nepakankamo vandens nuvedimo nuo jų - veikiamos nuolatinės drėgmės, kas sudaro pagrindą betono erozijos bei metalinių konstrukcijų korozijos atsiradimui. Reikalingas gelžbetoninių plokščių remontas.

Konstruktiniai sprendiniai

Remiantis statinio ekspertizės aktu, dalis pastato elementų turi avarinės būklės požymių ir turi būti tvarkomi. Atliekami pagrindinio fasado konstrukcinių elementų (balkonų gelžbetoninių plokščių ir stogo gelžbetoninės tvorelės) remonto darbai. Numatomi balkonų konstrukcijos remonto ir stiprinimo darbai: pašalinamas nuo armatūros atitrūkęs betono sluoksnis, nuo armatūros nuvalomos rūdys, armatūra padengiama antikorozinėmis priemonėmis, atstatomas apsauginis betono sluoksnis. Demontuojamos esamos akmens masės plytelių balkonų grindys su pasluoksniais iki tvirto balkonų

plokštės pagrindo, įrengiama hidroizolacija, keičiamas apskardinimas, naujai įrengiama akmens masės plytelių grindų danga su pasluoksniais. Sprendinius tikslinti projekto vykdymo priežiūros metu. Taip pat numatomi ties šlaitinio stogo kraštu esančių betoninių tvorelių restauravimo ir remonto darbai. Dėl atmosferos kritulių, dalis betono apsauginio sluoksnio yra negrijtamai suardyta, armatūra susikorodavusi, matomi atsiradę 2-8 mm siekiantys plyšiai. Siekiant atkurti elementų laikomąją galią ir užtikrinti esminius statinio reikalavimus (mechaninis atsparumas ir pastovumas bei naudojimo sauga), numatytas tvorelės betoninių elementų restauravimas (atkuriant). Naujai išlietos betono konstrukcijos numatomos tvirtinti prie esamų konstrukcijų naudojant cheminius ankerius, tinkamus tvirtinimui į mūrą. Paliekamų betoninių elementų tvarkymas analogiškas balkonų remontui: nuo armatūros atitrūkusio betono pašalinimas, rūdžių nuo armatūros nuvalymas, armatūros padengimas antikorozinėmis priemonėmis ir betono apsauginio sluoksnio atstatymas. Atliktų cheminių ir granulimetrinės analizės tyrimu metu nustatyta, kad tinko skiedinio gamybai naudotos dolomitinės kalkės su romancemenčiui būdingomis savybėmis ir itin smulkaus smėlio užpildas. Tinko skiedinio gamybai naudotas vidutinio riebumo kalkinis skiedinys: kalkių ir užpildo santykis kintantis, pagal mėginių paėmimo vietas, nustatytas santykis 1:2,88 ir 1: 1,95. Vadovaujantis tyrimų duomenimis numatoma tvarkybos darbų metu naudoti dolomitinių kalkių sudėties tinkus su smulkaus smėlio užpildu. Analogiškos sudėties tinku tvarkomi dūmtraukiai, ugniasienės. Restauruojamas (atkuriant) autentiškos sudėties tinkas - pagal medžiagų suderinamumo ir grįžtamumo principus, naudojant tradicines medžiagas arba atskirais atvejais šiuolaikines. Kultūros paminklams naudoti tik tradicines medžiagas.

Restauravimo programos darbų apimtys

Rytų fasado plastinio dekoru konservavimo ir restauravimo darbus gali atlikti arba jiems vadovauti tik LR kultūros ministerijos atestuotas restauratorius, turintis galiojančią ne žemesnę kaip I-ąją lipdybos, natūralaus ir dirbtinio akmens skulptūros specializacijos kvalifikacinę kategoriją. Plastinio dekoru tvarkybos darbus atlikti vadovaujantis UAB „Rūpintojėlis“ parengta Miesto salės rūmų (Lietuvos nacionalinės filharmonijos) rytinio fasado plastinio dekoru tyrimo, restauravimo ir konservavimo darbų programa, kuri yra sudėtinė nekilnojamojo kultūros paveldo statinio tvarkybos darbų projekto dalis. Remiantis cheminių tyrimų ataskaita bei objekte buvusios apžiūros vertinimu, fasado ornamentuoti dekoru elementai buvo formuoti liejimo būdu: „Skiedinys šiltos baltos spalvos, tvirtos struktūros, minkštos tekstūros. Apžiūrėjus mėginį pro mikroskopą, matyti besiskiriančių dujų palikti burbuliukai – plastinio dekoru detalės formuotos liejimo būdu.“ Frontono centrinės dalies herbinis skydas. Tvarkybos darbų projekte įvertinti poreikį bei galimybę atkurti buvusį Vyčio herbą. Herbas fiksuotas istorinėje T. Dambrauskaitės apybraižoje pateiktoje XX a. pradžios fotografijoje. Nusprendus atkurti skydą – būtina parengti/ papildyti restauravimo darbų programą. Fasado dekoru paviršiai pagal savo sudėtingumą skirstomi į II ir IV sudėtingumo ornamentuotus paviršius. II sudėtingumo kategorijos dekoruotam paviršiui priskiriami šie dekoru elementai: – cementinės vazos šoninių rizalitų bei centrinio frontono kampuose; – palmetės šoninių rizalitų bei centrinio frontono kampuose; – tarplanginiai IVa. piliastrai; IV sudėtingumo kategorijos dekoruotam paviršiui priskiriami šie dekoru elementai: – karnizas su ornamentuotais modiljonais ir jonėniška kimatija; – II a., III a., IVa., V a., ornamentuoti plafonai. – centrinio frontono ornamentuotas timpanas; – IV a. korintiniai kapiteliai – IV a. puskolonės kapiteliai; – III a. ir IV a. tarplanginės girliandos; – III a. kapiteliai; – III a. sandriškai; – spygnos virš II a. ir III a. langų; – pobalkoniniai kronšteinai; – I a. ir II a. kartušai; – pagrindinio įėjimo portalas. Fasado dekoru elementų sunykimas fiksuotas bei defektinis aktas parengtas atsižvelgiant į atliktus fasado cheminius, polichrominius tyrimus, jų pateiktas rekomendacijas bei vertinant elementų būklę naudojant autokeltuvą. Plastinio dekoru pažeidimai pagal pobūdį išskiriami į mechaniskai pažeistus, vandenyje tirpių druskų pažeistus bei natūralaus susidėvėjimo pažeistus paviršius. – pažeisti mechaniskai- fasado dekoru elementai, turintys didelius atsikišimus, mechaniskai pažeisti nuo kritulių, paviršiaus plote atsiradus porėtoms išdaužoms. Labiausiai pažeisti yra korintinių kapitelių paviršiai; – pažeisti vandenyje tirpių druskų - fasado paviršiaus pažeidimai vandenyje tirpiomis druskomis ypač gerai matosi tose fasado

vietose, kuriose yra lietvamzdžiai, karnizas ties stogu. Pažeisti ne tik sienų paviršiai, bet ir plastinio dekoru atskiri elementai. Sienų paviršiaus tinkas atšokęs nuo pagrindo, suskilęs, daugelyje vietų labai birus. Dažai suskeldėję, sutrūkinėję bei nubyrėję iki tinko ar dekoru; – paviršiai, pažeisti natūralaus susidėvėjimo - dekoru paviršiai padengti dulkių, nešvarumų storu sluoksniu, paviršius užterštas paukščių išmatomis, dekorų gilumos dažų perteklinės sankaupos, dekorų jungimo vietose ir kituose paviršiuose matomi įtrūkimai.

Plastinio dekoru konservavimo ir restauravimo darbų apimtys

- Paviršių valymas ir antiseptikavimas;
- Cementinių sluoksnių pašalinimas nuo lipdybos plastinio dekoru;
- Pašalinti stilistiškai nederančius, ankstesnių restauravimo darbų metu lipdytus fragmentus;
- Smulkių, silpnai besilaikančių, atšokusių nuo pagrindo, į smulkius gabalėlius sutrūkinėjusių, silpnos cementacijos, byrančių plastinio dekoru dalių šalinimas;
- Silpnos cementacijos plastinio dekoru sutvirtinimas, paviršių įgirdant kalkiniu vandeniu;
- Didelių judančių, atšokusių nuo pagrindo plastinio dekoru dalių apkraštavimas;
- Judančių, silpnai besilaikančių dekoru elementų tvirtinimas taškinėmis injekcijomis;
- Krentančių, silpnai besilaikančių didelių plastinio dekoru fragmentų nuėmimas, inventorizavimas ir saugojimas;
- Stratigrafinių dažų sluoksnių zondu paruošimas eksponavimui;
- Druskų šalinimas;
- Iskilimų, plyšių ir išdaužų užtaisymas;
- Plastinio dekoru fragmentų netekčių atstatymas;
- Metalu armatūros antikorozinis apdorojimas;
- Nuimtų, inventorizuotų ir saugomų plastinio dekoru fragmentų montavimas į jų buvusias vietas;
- Plastinio dekoru dažymas pagal parengtą ir patvirtintą spalvinį projektą. Spalvinį projektą derina ir patvirtina tvarkybos darbų projekto rengėjas;
- Plastinio dekoru apdorojimas hidrofobinėmis priemonėmis.

Pastaba: UAB „Rūpintojėlis“ 2022 m. parengta restauravimo darbų programa yra sudėtinė tvarkybos darbų projekto dalis, todėl tvarkybos darbų sąmatos dalyje pridedama 2022 m. spalio mėn. įkainiais perskaičiuota Restauravimo programos darbų sąmata.

Projekto sprendinių etapavimas

Atsižvelgiant į numatomą tvarkybos darbų projekto sprendinių įgyvendinimo finansavimo pobūdį ir lėšų dydį - sprendiniai suetapuoti į 3 etapus. Etapavimas nėra nurodytas pagal prioritetus, darbai pilnai gali būti pradėti vykdyti tiek nuo 2, tiek ir nuo 3 etapo. Projekto žiniaraščiai ir sąmata - taip pat suskirstyta į etapus.

Bendrosios pastabos

Projekto sprendinių atitiktis privalomiesiems projekto rengimo dokumentams, teritorijų planavimo dokumentams, esminiems statinių architektūros, aplinkos, kraštovaizdžio, nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos reikalavimams, trečiųjų asmenų interesų apsaugai: žemės judinimo darbai tvarkybos darbų apimtyse nenumatyti.

Projekto sprendiniai atitinka: projekto rengimo dokumentus, teritorijų planavimo dokumentus, esminius statinio ir statinio architektūros, aplinkos, kraštovaizdžio, nekilnojamųjų kultūros vertybių reikalavimus, trečiųjų asmenų interesų apsaugos reikalavimus. Darbų eigoje, atsiradus naujiems duomenims, sprendiniai gali būti koreguojami įstatymo numatyta tvarka. Aptikus naujų

nekilnojamojo objekto vertingųjų savybių – rangovas privalo apie tai pranešti Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Vilniaus teritoriniam skyriui.

Šio tvarkybos darbų projekto apimtyse numatomi tik Rytinio fasado (Aušros Vartų g.) tvarkybos darbai (įskaitant gatvės perspektyvoje matomų šoninių ugniasienių remonto darbus), kitų fasadų ir vidaus patalpų tvarkybos darbai neatliekami. Tvarkybos darbų metu būtina įrengti apsaugines priemones esamų vertingųjų savybių apsaugai nuo mechaninio pažeidimo rangos darbų metu. Projekte numatoma pilnai pakeisti esamą architektūrinių elementų apskardinimą. Rangos darbų metu, pašalinus neautentišką cementinį tinką nuo fasado ir įvertinus faktinę vario skardos lankstinių būklę - tikslinti sprendinius darbo brėžiniais. Dėl trečiųjų asmenų apsaugos: kadangi objektas yra judrioje pėsčiųjų zonoje, numatoma Tvarkybos darbų projekto apimtyse parengti Statybos darbų organizavimo (SO) schemą. Trečiųjų asmenų apsaugai rangos darbų metu įrengiamas laikinas apsauginis stogelis virš įėjimo durų. Vykdamas tvarkybos darbus, turi būti parengti ir su KPD Vilniaus teritoriniu skyriumi suderinti darbo brėžiniai. Visi tvarkybos darbai objekte atliekami nepažeidžiant objekto ir statinių vertingųjų savybių, nedarant neigiamo poveikio saugomam objektui ir jo aplinkai.

Tvarkybos darbų projekto sprendiniai nepažeis Miesto salės rūmų, unikalus objekto kodas 10361, Vilniaus senamiesčio, unikalus objekto kodas 16073, bei Vilniaus senojo miesto ir priemiesčių archeologinės vietovės, unikalus objekto kodas 25504, vertingųjų savybių ir nesumenkins šių kultūros paveldo objektų kultūrinės vertės. Tvarkybos darbų projekto sprendiniai užtikrina Miesto salės rūmų fizinės būklės pagerinimą, vertingų elementų restauravimą, pirminio spalvinio sprendimo atkūrimą, kas yra būtinos priemonės šiame kultūros paveldo objekte.

rekomendacijos projektui tobulinti Nėra.

projekto įvertinimo išvados Miesto salės rūmų (un. k. Kultūros vertybių registre 10361), Aušros vartų g. 5, Vilniaus m., pagrindinio (Rytu) fasado tvarkybos darbų (restauravimo, remonto ir avarijos grėsmės pašalinimo – apsaugos techninių priemonių įrengimo) projektas atitinka nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus, jo sprendiniai nepažeidžia pavienio kultūros paveldo objekto bei vietovių vertingųjų savybių, siūloma projektą derinti (projektui pritarti).

Ekspertizę atliko:

2021-02-11 Nr. 07
(kvalifikacijos atestato d

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

**NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO
APSAUGOS SPECIALISTO
KVALIFIKACIJOS ATESTATAS**

2021-02-11 Nr. 0756
(data)

Rimantas Bitinas

(atestuoto specialisto vardas, pavardė)

Paveldosaugos (specialioji) ekspertizė – tvarkybos darbų projektų,
Paveldosaugos (specialioji) ekspertizė – nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo,
pagal reikšmingumą lemiantį vertingųjų savybių pobūdį ar jų derinį:
urbanistinio, istorinio, memorialinio

(nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos veikla (-os) ir specializacija (-os))

Lietuvos Respublikos kultūros ministras

A. V.

Simonas Kairys

(vardas ir pavardė)

A 0756